

134

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Факультет філології

Кафедра англійської мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Котляр Ю.В.

“__” 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІНОЗЕМНА МОВА (АНГЛІЙСЬКА)
1 РІК НАВЧАННЯ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 032 "ІСТОРІЯ ТА АРХЕОЛОГІЯ"
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕРШІЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

Декан факультету політичних наук

Начальник НМВ

Гриженко Г.Ю.

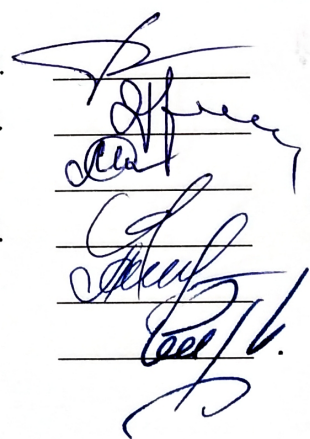
Гришкова Р. О.

Миронова І.С.

Шевченко Н.В.

Хмель А.О.

Шкірчак С. І.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Іноземна мова (англійська)	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	032 "Історія та археологія"	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	"Історія та археологія"	
Рівень вищої освіти	Перший (Бакалаврський)	
Статус дисципліни	нормативна	
Курс навчання	I	
Навчальний рік	2021-2022, 2022-2023	
Номер(и) семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	1, 2	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	4,5 кредитів / 135 годин	
Структура курсу: 66 год. - практичні заняття, 84 год. самостійної роботи студентів	Денна форма	
	66 год (I сем – 30) (2год/тиж.) (II сем – 36) (2год/тиж.) Самостійна робота: 69год. 30 год. (I сем – 1 год/тиж.) 39 год. (II сем – 2 год/тиж.)	
Відсоток аудиторного навантаження	42%	
Мова викладання	Англійська мова	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Тести, контроль мовлення	
Форма підсумкового контролю	Атестація (1 семестр), залік (2 семестр)	

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета:

- розвивати здатність знаходити та використовувати відповідну інформацію з різноманітних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно з задачами, поставленими під час заняття;
- формувати у студентів комунікативні мовленнєві компетенції для забезпечення їхнього спілкування в академічному професійному середовищі;
- формувати у студентів загальні компетенції, сприяти розвитку здібностей та здатності до самостійного навчання;
- залучати студентів до академічних видів діяльності, які розвивають їхні пізнавальні здібності;
- сприяти становленню критичного усвідомлення та вмінь спілкуватися;
- досягати розуміння важливих соціокультурних проблем, щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій.

Завдання:

- формування професійної компетентності студентів на початковому рівні,
- розвиток комунікативних здібностей, мовленнєвої діяльності англійською мовою,
- підвищення загальної культури студента,
- розвиток його творчих можливостей засобами англійської мови.
- вивчення комунікативної компетенції що базується на традиційному розумінні системи як сукупної множинності предметів, явищ, об'єктів, які пов'язані між собою певним чином і завдяки такому взаємозв'язку утворюють єдине ціле.

Передумови вивчення дисципліни:

Вступний рівень абітурієнтів ВЗО має бути не нижчим рівня В1+. Програма стимулює самостійність студентів та усвідомлення ними стилів навчання. Вона спрямована на розвиток загальних навичок критичного мислення, вирішення проблем, систематизації, презентації ідей і таке інше. Окрім виконання усних та письмових завдань, студенти виконують індивідуальні завдання

(проекти, дослідження), які вимагають використання вузькоспеціалізованої лексики та поведінки. Вони залучаються до самостійного опрацювання автентичних джерел, пошуково-пізнавальної діяльності з використанням Інтернет-ресурсів та інших засобів масової інформації.

Очікувані результати навчання:

має знати:

- граматичні структури необхідні для розуміння і продукування і вираження відповідних функцій та понять;
- морфологічні та синтаксичні особливості англійської мови;
- як робити план, анотування;
- методи реферування;
- читати та розуміти автентичну літературу;
- правила англійського синтаксису, щоб працювати з іншомовними текстами загальної та професійної тематики;
- відповідний словниковий запас (у тому числі термінологію).

має вміти:

- володіти, читати, говорити іноземною мовою на такому рівні, що дозволяє продуктивно працювати з англійською мовою;
- критично та самокритично мислити;
- володіти навичками ефективної комунікації;
- представляти складну інформацію усно та письмово;
- обґрунтовувати власну точну зору.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5 Здатність спілкуватися іноземною мовою

Програмні результати навчання

ПРН4 Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН5 Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

2. Програма навчальної дисципліни

Денна форма:

	Теми	Практичні (півгрупові)	Самостійна робота
1	Family matters	12	11
2	Describing people	18	20
3	Holiday making	10	14
4	People and Communication	14	12
5	Food and Drinks	12	12
	Всього за курсом	66	69

3. Зміст навчальної дисципліни
3.1. План практичних (півгрупових) занять

№	Тема заняття / план	год
I семестр		
	Тема 1. Family matters	
1	1) My dearest and nearest. Grammar: Noun, plural of nouns. Countable/uncountable	2
2	nouns	2
3	2) A Typical British Family	2
4	3) A Typical American Family Grammar: Articles, definite art. with geogr. names,	2
5	zero art.	2
6	4) Sisterly feelings. People's feelings. Adjectives, degrees of comparison	2
	5) Does an ideal family exist? Grammar: Present Simple/Present Cont.	
	6) Grammar test (Nouns, Articles)	
	Тема 2. Describing people Grammar: Pronouns	
7	Is our first impression right?	2
8	Whom we consider attractive. Grammar: Past Simple	2
9	Appearance vs character Grammar: Present Simple after if, when, as soon as	2
10	Guess who? – describing famous people. Grammar: Future Simple vs to be going to	2
11	do	2
12	Spheres that characterize people. People at work. Grammar: Pres. Simple after if,	2
	when, as soon as	
13	People in friendship. People in troubles Future Simple vs to be going to do	2
14	Supporting people Grammar: Past Continuous.	2
15	What features can be both positive and negative?	2
	Grammar test (degrees of comparison, Past Simple/ Past Continuous)	30
II семестр		
	Тема 5. Holiday making. Grammar: Present Perfect	
1	Classification of holidays (fixed, movable, national, religious, personal.) Grammar:	2
	Past Continuous	
2	Feast activities Grammar: Present Perfect Continuous	2
3	Table Manners	2
4	My favorite holiday. Grammar: Past Simple vs Present Perfect	2
5	Grammar test – (Present Perfect vs Past Simple)	2
	Тема 2 My native place history	
6	1) How was Mykolaiv built? Grammar: I, II Conditionals	2
7	2) Famous people living in (visiting) Mykolaiv	2
8	3) From the history of Mykolaiv Zoo (another place)	2
9	4) My little motherland – my living place (the favourite room, place)	2
10	Ukrainian sights worth seeing	2
11	1) Kyiv and its sights. Other places worth seeing	2
12	2) Askania Nova – unique natural reservation place	2
	Тема 8. Food and Drinks Grammar: Passive Voice	
13	1) British cuisine. An Englishman's meals	2
14	2) American cooking traditions Grammar test: revision of tenses	2
15	3) Healthy food and junk food Grammar: Modal verbs (to make smb. do	2
16	smth.)	2
17	4) World problems with food producing.	2
18	5) We are what we eat. How does our health depend on food? Coffee and Tea	2
	7) From the history of a dish (Hamburger, Sandwich) The origin of ice-cream	36
	Разом	66

4.2.Завдання для самостійної роботи

- 1) Read the text ‘A Faithful Friend’ and answer the questions. Comment on the main idea.
- 2) Discuss the arguments about the influence of appearance/profession on people’s character. Give your opinion. Discuss the role of friends in your life.
- 3) Give examples of your/somebody’s first impression about people. Express your attitude.
- 4) Read the text ‘A friend in need’. Ask 10 questions. Make a dialogue.
- 5) Find information on ways of communication today and in the past. Speak about your attitude to this information. Do you agree or disagree?
- 6) Writing a summary of the text ‘The Origin of Ice-cream’.
- 7) Commenting on the famous saying/proverb. (‘Appearances are deceptive.’ ‘All families are happy the same way but unhappy in different ways (Leo Tolstoy)’, ‘A friend in need is a friend indeed’.) Writing an essay about happy/unhappy families.
- 8) Summarizing the main ideas of the text ‘Genetically modified food’.
- 9) Writing an essay ‘How does our health depend on food?’ including your ideas.
- 10) Writing a composition – ‘I can’t imagine my life without ...’ / ‘What is a real friend’
- 11) Preparing a report/presentation (‘World problems with food producing’; ‘Healthy food and junk food’).

4. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль націлений на перевірку рівня і якості набутих студентом навичок і вмінь після завершення відповідного ступеня навчання.

Наприкінці I семестра студент отримує підсумкову атестаційну оцінку, що включає кількість отриманих поточних балів за виконання роботи на практичних заняттях, завдань із самостійної роботи та поточних контрольних робіт. Наприкінці II семестра студент отримує оцінку за залік.

Підсумкову оцінку з дисципліни виставляють у національній системі оцінювання результатів навчання і в системі ECTS (згідно з методикою переведення показників успішності знань студентів у системі оцінювання за шкалою ECTS).

5. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Діагностика здійснюється за допомогою проведення усних опитувань на практичних заняттях, виконання письмових поточних завдань, виконання письмових контрольних робіт і тестових завдань. Під час роботи на практичному занятті враховується виконання домашнього завдання, робота на парі, усні відповіді, в яких важлива аргументованість, адекватність, узгодженість висловлювань, повнота відображення теми, рівень імпровізації у формулюванні висловлювань, правильність і різноманітність використання мовних засобів, зберігання структури, використання нових слів з вивченої теми.

У самостійному завданні враховується граматична правильність, оригінальність оформлення роботи, вираження думок, послідовність, узгодженість, захист роботи.

I семестр

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Робота на практичному занятті (2 б. за 1 г)	30
2	Поточна контрольна робота (1 робота 5 балів, 2к/р)	10
3	Виконання самостійної роботи (1 завд. 5 б.) 3 роботи	15
4	Написання есе або відгуку (5 балів, 1 есе, 2 відгуки)	15
5	Написання твору (5 балів 1 твір) див. теми 4.2	10
6	Контрольне аудіювання	5
7	Контрольне мовлення (3 опитування)	15
	Всього	100

Критерії оцінювання написання есе, відгуку, твору

1. Граматична складова – 1,5 б.
2. Лексична складова – 1,5 б.
3. Структурування та послідовність – 1б.
4. Вміння робити висновки – 1б.

Приклад поточної самостійної роботи

My mother asked who (break) her typewriter. Look! Somebody (break) my typewriter. 2. – You ever (see) a flying saucer? – No, I (... not). But my brother said he (see) it. 3. He looked at the girl and understood he (see) her somewhere before. 4. I think John (miss) his 7.30 train. That's why he (not come) yet. – Looks like him. He never (come) home on time so far. 5. When the three bears came home, they saw that someone (eat) Baby Bear's porridge. 6. John is hungry because he (have) nothing to eat since morning. 7. Mrs. Brown lives next door but she never (say) more than «Good morning» to me. 8. They just (buy) the apples in the market. Have one! 9. He just (see) his friend arriving. 10. It (stop) raining and the sun is shining.

Приклад поточної контрольної роботи

Decide which answer fits each space best

No doubt Shirley Yeats is a very courageous woman. (1) the age ... 67 she decided to go on a cruise round the coast of Malaysia. Everything was fine until one day. As she (2) back to her cabin, she saw (3) smoke coming out of another cabin. At once she telephoned the captain from her cabin and (4) him about the fire. After that she went up on deck to see what she (5) to do to help. The fire spread very fast and became out of control. The captain decided to get the passengers off the ship as (6) as possible. Shirley remained calm and many other passengers (7) by her to get to the lifeboats.

At last, all the passengers were in the lifeboats and not (8) passenger died in the fire. Shirley was one of the last passengers (9) the boat. Afterwards, talking to the journalists, she said, 'I was very frightened but knew what to do. All my years (10) a teacher helped – all the time telling people what to do!'

1. a) on, at b) at, of c) in, of d) of, at
2. a) gone b) has gone c) was going d) had go
3. a) a b) an c) the d) -
4. a) said b) told to c) talked d) told
5. a) can b) could c) was able d) has
6. a) quicker b) quickly c) quickest d) quick
7. a) were helped b) helped c) was helped
8. a) some b) an c) any d) –
9. a) to leave b) left c) left d) leave
10. a) a b) how c) like d) as

Use the verbs in the proper tenses

1. Where (to be) Nick? I (to look) for him. – He (to have dinner).
2. In the evening he often (to go) to see his relatives.
3. What she (to do)? – She is a famous doctor.
4. Where you (to be) last Sunday? – We (to visit) our granny in the country.
5. What they (to buy) at the market yesterday? – They (to buy) some fruit and vegetables.
6. Who (to help) you to cook dinner for your coming birthday? – I think, my cousin (to do) it.
7. I (to see) my friend next Friday, we (to play) volley-ball with our former classmates.
8. She (to go) to France last year and (to see) many sights there.
9. Don't call me after 7, I (not to be) at the office.
10. The wind (to blow) so strongly that it's difficult to walk.

II семестр

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Робота на практичному занятті (2 б за 1 г)	36
2	Поточна контрольна робота (1 робота 5 балів, 2к/р)	10
3	Виконання самостійної роботи (1 завд. 4 б.)	4
4	Написання есе (5 балів – 1 есе ; 2 есе) див. п.4.2	10
5	Контрольне мовлення (2 опит.)	10
5	Залік	30
	Всього	100

Приклад поточної самостійної роботи

Use the verbs in the proper tenses

1. Where (to be) Nick? I (to look) for him. – He (to have dinner).
2. In the evening he often (to go) to see his relatives.
3. What she (to do)? – She is a famous doctor.
4. Where you (to be) last Sunday? – We (to visit) our granny in the country.
5. What they (to buy) at the market yesterday? – They (to buy) some fruit and vegetables.
6. Who (to help) you to cook dinner for your coming birthday? – I think, my cousin (to do) it.
7. I (to see) my friend next Friday, we (to play) volley-ball with our former classmates.
8. She (to go) to France last year and (to see) many sights there.
9. Don't call me after 7, I (not to be) at the office.
10. The wind (to blow) so strongly that it's difficult to walk.

Приклад поточної контрольної роботи

Grammar task: underline the mistakes in the text (there are 15 of them)

Dear Stephanie, how are you? I'm well. I came in London two weeks ago to study at a language school. I want learn English because it a very widespread language. I'm stay with an English family called Bennet. They have two sons and a daughter. Mr. Bennet is teacher, and Mrs. Bennet work in a hospital. English are very kind, but they speak very quickly!

I study in the morning. My teachers name is Ann. She said me my English is OK, but I do a lot of mistakes. Ann doesn't give us too many homework, so in the afternoon I go sightseeing.

London is much big than my town. I like very much painting, and I very interested in modern art, so I visit galleries and museums. I have met a girl called Christina. She came from Greece and she has a lovely flat near Regent's Park. Last night we have gone to the cinema, but the film wasn't very exciting. Do you like to visit me? Why don't you come for the weekend? Write to me soon. I'd love to see you. Yours, Kati.

Приклад білета до заліку

1. Read the text and decide if the following statements are true or false.
2. Insert the right variants of given answers into the gaps.
3. Find the right answer among the given below.

From Hero to Zero in 9.79 Seconds

Someone wrote these words on one of the walls in the Canadian Olympic team's camp in Seoul the day after Ben Johnson lost his Olympic gold medal. He lost his medal because he took drugs.

The world will always need heroes, especially heroes of sport. The eyes of everyone in the world were on Carl Lewis and Ben Johnson as they raced for the finish in the Olympic 100 meters. Lewis was the 'too-good-to-be-true' athlete. 'Mr. Clean' from a rich and privileged home. Johnson was a very popular winner because he was a poor man. His mother took him and his brothers from a small Jamaican town when they were young to find work in Canada. His father stayed at home. After the World Championships-88 in Rome and before the Seoul Olympics the Jamaicans were very proud and very happy. They had a special 'Ben Johnson Day' in honor of their hero but Ben Johnson never returned to visit them. When he lost his medal, they couldn't believe it.

When Johnson won the 100metres race in Seoul, he said, 'The gold is something no one can take away from you. I think my record will last fifty – maybe one hundred years.' But he was wrong. He rose to be a super hero and he crashed down to less than nothing. In many people's eyes he betrayed his sport when he took drugs to help himself run faster; and he betrayed their love and support for him. When a hero, everybody has some special responsibilities.

Decide which of the statements are true (T) or false (F)

1. People were interested only in Ben Johnson's result.
2. Both sportsmen were from well-to-do families.
3. Ben Johnson wasn't a native Canadian.
4. All the Johnsons family came to Canada.
5. Ben Johnson stayed in Canada forever.
6. Ben Johnson said it was his last record.
7. He wanted to win at any cost.
8. People felt sorry for Ben Johnson when he lost his medal.

9. Ben Johnson was a long-distance runner.
10. People have greater demands to their heroes.

Decide which answer fits each space best

Every year (1) December 10, the Alfred Nobel Foundation presents six prizes. The prizes (2) after Alfred Nobel, the man who invented dynamite. Nobel was born in Stockholm, Sweden, in 1833. He never (3) to college. He learned several languages and studied science by himself. He first worked (4) a chemist in his father's company. He became very good (5) making explosives. He opened factories in Europe and America.

In 1867 he developed dynamite. It was very dangerous, but it was useful in building and construction. Nobel's companies sold (6) dynamite. Nobel became one of (7) men in Europe.

Creating the prizes was Nobel's idea. He created the Nobel Prizes to do this. The Nobel Prizes were first (8) in 1901. All the prizes are presented in Stockholm (9) the Peace Prize. The Peace Prize is presented in Oslo, Norway. Mr. Nobel's money (10) still in the bank to get the interest for giving prizes.

1. a) in b) on c) at d) -
2. a) named b) have named c) were named d) have been named
3. a) gone b) didn't go c) went d) did go
4. a) like b) as c) as if d) -
5. a) in b) on c) at d) of
6. a) many b) a lots of c) a lot of d) much of
7. a) most rich b) richest c) the most rich d) the richest
8. a) given out b) gave in c) give to d) give
9. a) apart from b) except c) except from d) except for

Multiple Choice – which is the correct answer?

1. Shame on you. Why don't you ... classes?
A) miss; B) go; C) attend; D) visit
2. I can't do it today. I have ... free time.
A) much; B) many; C) little; D) few
3. The bill is not ... as I thought it would be.
A) such expensive; B) expensive C) more expensive; D) so expensive
4. Too ... knowledge ... the head bald.
A) much / make; B) much / makes; C) many / makes; D) many/ make
5. I was nervous and played ... than usual.
A) as badly as B) worst; C) worse; D) badly;
6. Is there ... sofa in your ... living room?
A) a, -; B) the, the; C) a, the; D) -, -;
7. We ... friends with Oleg since childhood.
A) made; B) are; C) have been; D) began
8. They can do it ... .
A) ourself; B) themselves; C) myself; D) theirsself
9. He is rich and famous. – ... .
A) So do I; B) So am I; C) So I am; D) Neither do I
10. Helen ... Jack that she was coming.
A) said, B) told, C) talked, D) spoke

Критерії оцінювання письмового завдання у рамках поточної контрольної роботи (есе):

1 б.	Студент писати прості непоширені речення відповідно до комунікативної задачі проте зміст повідомлення недостатній за обсягом для розкриття теми та інформативно насичений
2 б.	Студент уміє написати коротке повідомлення/лист за зразком у відповідності до поставленого комунікативного завдання, при цьому вжито недостатню кількість з'єднувальних кліше та посередня різноманітність ужитих структур, моделей тощо
3 б.	Студент уміє написати повідомлення, висловлюючи власне ставлення до проблеми, при цьому правильно використовуючи вивчені граматичні структури у відповідності до комунікативного завдання, використовуючи достатню кількість ідіоматичних зворотів, з'єднувальних кліше, моделей тощо
4 б.	Студент уміє написати повідомлення, правильно використовуючи лексичні одиниці в рамках теми. Даються при наявності несуттєвих орфографічних, які не порушують акту комунікації (британський або американський варіанти орфографії, орфографічні помилки в географічних назвах тощо)
5 б.	Студент уміє подати в письмовому вигляді інформацію у відповідності з комунікативним завданням, висловлюючи власне ставлення до проблеми, при цьому правильно використовуючи лексичні одиниці та граматичні структури

Критерії оцінки знань студентів при виконанні аудіювання

К-ть балів	Критерії оцінки
5	Дав правильні відповіді на всі 10 або 9 тестових питань
4	Дав правильні відповіді на всі 8 або 7 тестових питань
3	Дав правильні відповіді на 6 або 5 тестових питань
2	Дав правильні відповіді на 4 або 3 тестових питань
1	Дав правильні відповіді на 2 або 1 тестове питання
0	Не надав жодної правильної відповіді

Основні критерії оцінювання контролю говоріння:

1 б.	Студент використовує в мовленні прості непоширені речення з опорою на зразок, має труднощі у вирішенні поставленого комунікативного завдання в ситуаціях на задану тему, допускає фонематичні помилки
2 б.	Студент упевнено розпочинає, підтримує, відновлює та закінчує розмову у відповідності з мовленнєвою ситуацією. Усі звуки в потоці мовлення вимовляються правильно
3 б.	Студент уміє логічно висловлюватись у межах вивчених тем, передавати основний зміст прочитаного, почутого або побаченого, підтримувати бесіду, уживаючи розгорнуті репліки, у відповідності з комунікативним завданням використовує лексичні одиниці та граматичні структури, не допускає фонематичних помилок
4 б.	Студент уміє без підготовки висловлюватись і вести бесіду в межах вивчених тем, використовує граматичні структури й лексичні одиниці у відповідності з комунікативним завданням, не допускає фонематичних помилок
5 б.	Студент уміє вільно висловлюватись і вести бесіду в межах вивчених тем, гнучко та ефективно користуючись мовними та мовленнєвими засобами

Список рекомендованої літератури

Основні:

1. Венкель Т. В., Валь О.Д. Вдосконалюйте Вашу розмовну англійську. – Чернівці, 2003. – 296с.
2. Гришкова Р.О. English-Speaking Countries in Close-Up. – Миколаїв. Вид. МДГУ ім. П.Могили, 2003. – 140 с.
3. Гриженко Г.Ю. Focus on History– Миколаїв. Вид. МДГУ ім. П.Могили, 2011. – 225 с.
4. Гриженко Г.Ю. Psychological Issues to Read and Discuss – Миколаїв. Вид. МДГУ ім. П.Могили, 2016. – 426 с.
5. Гужва Т.М. Англійська мова: Розмовні теми: Навч. посіб. для студентів фак. інозем.філології, університетів, ліцеїв, гімназій та коледжів. – Харків: Фоліо, 2006. – 414 с.
6. A Way to Success: English for university Students. Year 1 (Student's Book)/ Н.В. Тучина, І.В. Жарковська, Н.О. Зайцева. – Харків, 2006. – 336 с.
7. ELD, Київ, - 1997-2007 р.р.

Додаткові:

1. Stevenson D.K. American Life and Institutions. – GmbH: Co. KG, 1987. - 144 p.
2. Swan M., Walter C. How English Grammar Works. – Ldn.: Ox. Un-ty Press, 1997. – 358.
3. Soars Liz & John Intermediate Student's Book. New Headway. English Course Oxford University Press.
4. Murphy R. "English Grammar in Use", CUP, 1998.
5. McCarthy M., O'Dell F. English Vocabulary in Use. – Ldn.: Cambridge Un-ty Press, 1999. 296 p.